

AJ 2024-2025

Van wachtlijst naar kans: Hoe sociaal-sportieve organisaties (kwetsbare) kinderen helpen

Op welke manier kan een sociaal-sportieve werking een rol spelen in de ontwikkeling en leermogelijkheden van een (kwetsbaar) kind en daarbij ook inspelen op de wachtlijstenproblematiek in sportclubs?

Foto Sportaround Vzw (z.d.-a)

Roos Verkinderen
Lector: Steven Brandt

**HO
GENT**

Inhoud

Inleiding	2
Gehanteerde onderzoeksmethoden	2
Tekorten in de sportsector die leiden tot wachtlijsten	2
Extra drempels voor mensen in armoede	3
Wat maakt sport zo zinvol als middel?	4
Hoe kan sport bijdragen tot de ontwikkeling van een kind of jongere?	4
Wat is de maatschappelijke relevantie van sport?	4
Een pedagogisch sportklimaat creëren	6
Sport als krachtig middel in sociaal werk	8
Wat is een sociaal sportieve organisatie?	8
Inclusie als fundament	8
Veelzijdigheid: van sterkte tot uitdaging	9
Samen mét, voor en door de mensen	9
Plezier voorop	10
Laagdrempelig aan de slag	10
Samenwerken als sleutel	11
Doorgroeimogelijkheden leden	11
Mogelijke valkuil als antwoord op wachtlijstproblematiek	11
De rol van sociaal werkers	12
Uitdagingen	12
Bronnenlijst	13

Inleiding

Afgelopen periode liep ik stage bij Sportaround VZW, een sociaal-sportieve organisatie in Gent. Doorheen deze periode merkte ik dat het niet altijd even simpel is voor (kwetsbare) kinderen om aangesloten te geraken bij een sportclub, mede door de lange en vele wachtlijsten waarop ze terecht komen.

Hoewel sociaal-sportief werk de laatste jaren aan bekendheid wint, blijft het een minder populaire en vaak onderbelichte tak binnen het sociaal werk. Dit valt ook op binnen onze opleiding, waar deze sector relatief weinig aandacht krijgt, ondanks de waarde die ze kan bieden.

In deze paper wordt er dan ook gekeken naar hoe sport een ontplooiende factor kan zijn en een leeromgeving voor kinderen en jongeren kan betekenen. Dit brengt ons dan uiteindelijk bij de kracht van sociaal-sportief werk en hoe dit kan inspelen op de wachtlijstproblematieken. De focus ligt hierbij dan ook op de impact voor kinderen en jongeren. Tegelijk vergeten we niet dat er ook bij volwassen veel mogelijkheden liggen.

Gehanteerde onderzoeksmethoden

Voor dit onderzoek heb ik gebruik gemaakt van een expertinterview bij praktijkwerker Kurt Jacobs. Kurt is werkzaam bij Sportaround vzw, specifiek in de recreatieve voetbalwerking (K. Jacobs, Persoonlijke communicatie, 12 december 2024).

Daarnaast heb ik ook een grondige literatuurstudie uitgevoerd, aangevuld met diverse voorbeelden en ervaringen vanuit het werkveld, alsook mijn eigen ervaringen. De volledige bronvermelding is achteraan het artikel te vinden.

Tekorten in de sportsector die leiden tot wachtlijsten

Op mijn stageplaats bij Sportaround VZW kwam ik in contact met veel enthousiaste sporters die niet altijd de mogelijkheid hebben om een sport te beoefenen bij een club. Er is veel vraag om te kunnen sporten in clubverband, wat te merken is aan de vele wachtlijsten bij sportclubs.

Lokale sportclubs gebruiken ledenstops omdat ze te weinig middelen hebben op verschillende vlakken. Zo'n 40% van de clubs kan het nieuwe aantal leden niet aan (Vlaamse Sportfederatie, 2024).

Een grote factor die invloed heeft op de wachtlijsten is het tekort aan trainers en vrijwilligers in de Vlaamse jeugdsport. Zo heeft bijvoorbeeld één derde van de voetbalclubs in Vlaanderen een wachtlijst. Ook bij twee derde van de turnclubs geldt een ledenstop. Voor atletiek- en volleybalclubs is dat één vijfde. Sportclubs geven zelf aan dat er een tekort is aan trainers. 90% van de gymnastiekclubs, 80% van de atletiekclubs en 40% van de tennisclubs zeggen een tekort te hebben. Volgens Voetbal Vlaanderen moet het trainersstatuut aantrekkelijker gemaakt worden. (De Morgen, 2024)

Naast een gebrek aan trainers is er ook een tekort aan goede kwalitatieve sportaccommodatie. 42% van de Vlaamse sportclubs geven aan dat hun accommodatie verouderd is en gerenoveerd zou moeten worden. Bovendien heeft zo'n 60% van de clubs te weinig financiële middelen om hun infrastructuur te verbeteren. Sportclubs vragen om extra financiering door de overheid, maar zien zelf ook een andere oplossing bij de scholen. 64% van de Vlaamse sportclubs is vragende partij om schoolgebouwen (meer) te mogen gebruiken buiten de schooluren. (Vlaamse Sportfederatie, 2024)

Desondanks stijgt het aantal leden bij sportclubs jaarlijks. In de afgelopen 10 jaar steeg het aantal bij Vlaamse sportclubs aangeslotenen met 13%. Er werd al veel geïnvesteerd in sportinfrastructuur. Toch groeit de accommodatie onvoldoende mee met de toename van het aantal leden. Doordat de meeste clubs (6 op 10) bovendien geen eigenaar zijn van de sportaccommodatie, zijn ze voor renovaties of uitbreidingen afhankelijk van eigenaars zoals gemeenten en scholen. (Vlaamse Sportfederatie, 2024)

Extra drempels voor mensen in armoede

Er is dus al een algemeen tekort aan plaatsen voor kinderen in Vlaamse sportclubs. Daarbovenop is het voor kwetsbare kinderen extra moeilijk om zich bij een sportclub aan te sluiten. Vrancken (2004, in Vandermeersch 2018) definieert armoede in Vlaanderen als *“een netwerk van sociale uitsluitingen dat zich uitstrekt over meerdere gebieden van het individuele en collectieve bestaan. Het scheidt de armen van de algemeen aanvaarde leefpatronen van de samenleving. Deze kloof kunnen ze niet op eigen kracht overbruggen”*. Dat wil zeggen dat armoede diverse levensdomeinen beïnvloedt waaronder sport. Hier wordt momenteel nog weinig aandacht aan besteed in de academische literatuur over sport en over armoede. (Vandermeersch, 2018)

Onderzoek maakt duidelijk dat mensen in armoede minder deelnemen aan sport, zelfs als het kostenplaatje laag gehouden wordt. Volgens Vandermeersch (2018) is de non-participatie niet meteen terug te leiden door enkel op zoek te gaan naar de drempels om aan te sluiten aan een sportclub. Daarnaast spelen ook de dilemma's en strategieën die mensen in armoede in overweging nemen een rol en hun copingmechanismen. Ondanks het feit dat er zoals verwacht wel invloed is van financiële beperkingen op een mogelijke sportparticipatie, gaat het niet enkel om het wel of niet kunnen veroorloven van de kostprijs. Het gaat ook over een expliciete afweging die mensen in armoede maken. Als ze betalen voor sport, wil dat zeggen dat ze andere dingen niet kunnen doen of kopen. Vandermeersch (2018) verwijst naar het werk rond schaarste van Mullianathan en Shafir. Schaarste (aan middelen, tijd...) zorgt ervoor dat er telkens een gekozen moet worden. Er moet dan een overweging gemaakt worden tussen de voordelen van het 'product' en de kosten of nadelige gevolgen ervan. Zo kan het betalen van een sportdeelname voor iemand in armoede te veel kopzorgen bezorgen waardoor de voordelen van sport niet opwegen tegen de nadelen, zelfs al is interesse om te sporten er wel degelijk. (Vandermeersch, 2018)

Armoede verhindert niet om aan sport te doen (je kan gaan wandelen, work-outs doen...), ze zorgt er wel voor dat keuzes beperkt worden. Vooral sportdeelname in een sociale context met anderen wordt ingeperkt, waardoor er opnieuw sprake is van sociale uitsluiting. (Vandermeersch, 2018)

Daarnaast is het lidgeld of toegangsgeld niet de enige kost, de reële kosten liggen veel hoger. Zo moet er betaald worden voor de sportuitrusting, transport, een consumptie tijdens of achteraf. Deze kosten wegen vaak zwaarder door dan het lidgeld. (Vandermeersch, 2018)

Mensen in armoede leven ook vaak met schaamte en een sportdeelname met een sociale context houdt het risico in dat mensen dit opmerken. Velen kiezen dan liever om niet deel te nemen om zich niet te hoeven schamen voor hun financiële situatie. (Vandermeersch, 2018)

Een ander risico is dat er sociale druk ontstaat om deel te nemen zoals alle anderen (kledij kopen, trakteren...) en dus om hun armoede te verstoppen. Op die manier dreigt de arme te veel uit te geven, en moet die hier achteraf de gevolgen van dragen. Ook vanwege dit risico kiezen mensen om niet te participeren. Diegenen die wel deelnemen, vallen nog steeds uit de boot, omdat ze zich verplicht voelen om na een training of match meteen naar huis te gaan. Op die manier kunnen ze niet deelnemen aan het sociaal contact. De keuze om niet deel te nemen aan sport is dus vaak

niet vrijwillig, maar het is een keuze voor de ‘minst slechte’ van twee slechte opties. Zelfs als sport mensen verbindt, blijkt dit in de praktijk verbonden met sociale uitsluiting. (Vandermeersch, 2018)

Daarnaast zijn er ook kinderen die de financiële mogelijkheden misschien wel hebben én toch niet bij een sportclub geraken. Zo kwam ik op mijn stageplaats in aanraking met een ouder die lang als zelfstandige heeft gewerkt en die aangaf de tijd niet te hebben om zijn kind te brengen naar een sportclub of af te halen. Die koos er dan ook voor om het kind nergens bij te laten aansluiten. Op die manier kreeg dat kind ook de mogelijkheid niet om deel te nemen aan sport in een sociale setting. (*Persoonlijke Communicatie*, 4 november 2024)

Wat maakt sport zo zinvol als middel?

Sport wordt niet snel gelinkt aan sociaal werk. Het sportieve en sociale domein staan enorm ver van elkaar, het zijn twee totaal verschillende werelden die naast elkaar ontwikkelen. Sport zal eerder staan voor structuur, discipline, engagement en het harde, terwijl het sociale staat voor zachtheid, empathie, meer proces- dan productgericht en meegaand. (Sabbe et al., z.d.)

Toch kan sport een grote meerwaarde bieden, daarom is het belangrijk om te kijken naar de relevantie van sport voor iemands ontwikkeling en het sociale domein.

Hoe kan sport bijdragen tot de ontwikkeling van een kind of jongere?

Naast de vanzelfsprekende positieve invloed van bewegen op de conditie, spierontwikkeling en algemene gezondheid, hebben sport en beweging ook effect op de ontplooiing van jonge kinderen. Het traint de hersenen en zorgt voor minder stress. Zo zouden kinderen die regelmatig sporten betere schoolprestaties hebben door het positieve effect op de hersenen. Sportende kinderen hebben meer zelfvertrouwen, een beter zelfbeeld en meer sociale interactie. (Mega Training, 2023)

Wat is de maatschappelijke relevantie van sport?

Sport draagt bij tot de sociale cohesie en verbindt mensen, en biedt mogelijkheden om mensen te ontmoeten met de sportclub als belangrijke plek. Doordat mensen hun netwerk is uitgebreid, wordt hun sociaal kapitaal ook beter. Ze kunnen ook andere doelen buiten de sport beter bereiken. (NOC*NSF, z.d.)

De Vries (2023) verwijst naar een onderzoek van Markteffect en Triple Double naar maatschappelijke bijdragen van niet-sporters, sporters en intensieve sporters. Sport heeft ook invloed op verbinding en onderlinge connecties tussen mensen (De Vries, 2023).

Sport dient als krachtig middel om maatschappelijke doelen te bereiken. De gegevens in onderstaande foto bieden een mooie weergave van hoe sport sociale contacten, inclusie en een duurzamere levensstijl stimuleren. Zo hebben (intensieve) sporters vaker contact met vrienden en staan ze vaker open voor diversiteit en inclusie. Daarnaast tonen ze meer betrokkenheid bij milieukwesties en in het creëren van een duurzamere samenleving. Ondanks de vele positieve effecten wordt sport onvoldoende ingezet om maatschappelijke doelen te bereiken. (De Vries, 2023)

Sport als stimulans voor het sociaal domein

Sport bevordert gezondheid en welzijn, maar zorgt ook verbinding en draagt bij aan onderlinge connecties. Toch wordt het hier nog niet (of onvoldoende) voor ingezet, terwijl het als middel kan dienen om maatschappelijke doelen te bereiken, zoals het stimuleren van **sociale contacten**, **inclusie** en een **duurzamere levensstijl**. In deze context heeft onafhankelijk marktonderzoeksbureau Markteffect, in samenwerking met sportmarketingbureau Triple Double, onderzoek uitgevoerd naar de maatschappelijke bijdragen van niet-sporters, sporters en intensieve sporters.

- **Intensieve sporter** (sporten 2,5 uur per week of meer)
- **Sporter** (sporten minder dan 1 uur per week tot 2,5 uur per week)
- **Niet-sporter** (sporten niet intensief)

Onder sporten verstaan we fysieke activiteiten waarbij je zwaarder gaat ademen, hijgen en zweten.

n = 1.025
augustus 2023

Markteffect 32 triple double

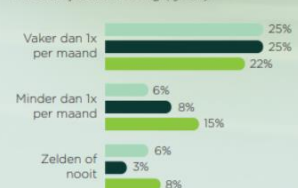
Hoe beoordeelt u over het algemeen uw lichamelijke gezondheid?

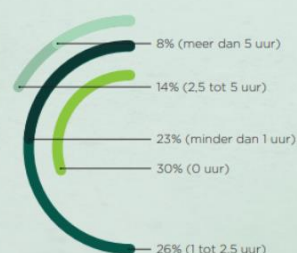
Ik weet wat ik zelf kan doen om klimaatverandering tegen te gaan.

Hoe vaak heeft u contact met één of meer vrienden, vriendinnen of echt goede kennissen? (Persoonlijke ontmoeting (fysiek))

Hoeveel uur per week sport u intensief waarbij zwaarder gaat ademen, hijgen of zweten?

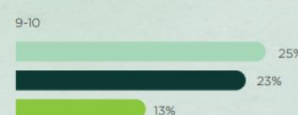
Ik heb er begrip voor als mensen in Nederland demonstreren tegen racisme.

Hoeveel dagen in de week eet u gemiddeld vlees bij de warme maaltijd, als broodbeleg of als snack?

Kunt u op een schaal van 1 tot en met 10 aangeven in welke mate u zichzelf een gelukkig mens vindt?

Sociale invloed Sport (De Vries, 2023)

Hierbij moet er volgens mij wel rekening gehouden worden met het feit dat deze steekproef subjectief is bij sommige vragen, zoals bij de beoordeling van hoe gelukkig iemand zich voelt. Sport en beweging zijn dus niet enkel een activiteit met positieve fysieke effecten, maar fungeren als krachtige motor voor een actievere, gezondere, samenhangende en empathische maatschappij. (De Vries, 2023)

K. Jacobs ziet een (recreatieve) sportclub voor jongeren als een kleine samenleving, een opstap naar het échte leven, waar ze veel kunnen leren via recreatieve sport. “*Samen spelen, is samen leven*”. In sport komen er verschillende nationaliteiten, culturen, en karakters samen. Volgens hem is het echt een kleine kopie van de samenleving, waarbij verbinding wordt gemaakt en respect is voor elkaar. Sport biedt dus de mogelijkheid om te leren op een alternatieve manier over jezelf en het leven. Hierbij komen belangrijke waarden en normen zoals respect aan bod. (K. Jacobs, Persoonlijke communicatie, 12 december 2024) Dit is volgens mij heel waardevol voor maatschappelijke problemen zoals racisme, omdat sociale verandering moet starten op microniveau zodat mensen een opener beeld krijgen.

“Sport has the power to change the world,”. “It has the power to inspire. It has the power to unite people in a way that little else does. It speaks to youth in a language they understand. Sport can create hope where once there was only despair. It is more powerful than government in breaking down racial barriers.”

-Nelson Mandela (2000)

Een pedagogisch sportklimaat creëren

Jammer genoeg zien we ook de negatieve, onveilige kanten van sport. Zo geeft in een Vlaams en Nederlands onderzoek 26% van de respondenten aan dat ze, tijdens hun jeugd, in een sportclub psychisch grensoverschrijdend gedrag hebben ervaren zoals pesten, bedreigen, negeren of uitsluiten. 13% gaf aan te maken te hebben gekregen met seksueel grensoverschrijdend gedrag (seksueel getinte opmerkingen, -aanrakingen, -geweld) en ten slotte kreeg 10% te maken met fysiek grensoverschrijdend gedrag (slaan, geweld...). (Schipper-van Veldhoven, 2016)

Daarom is het ook belangrijk om te kijken naar de manier waarop sport wordt aangeboden, aangezien de effecten van georganiseerde sportdeelname en sport op school daar hoofdzakelijk van afhangen. Hiervoor kijkt Schipper-van Veldhoven (2016) naar de sportpedagogiek. Sportpedagogiek is een studie van de manier waarop volwassenen jongeren opvoeden en helpen volwassen te worden met betrekking tot sport en lichamelijke opvoeding. De studie kijkt ook naar de betekenis van sport voor de persoonlijke ontwikkeling en de bijhorende relaties in die omgeving. (Schipper-van Veldhoven, 2016)

Om een pedagogisch sportklimaat te creëren, moet eerst en vooral het jeugdige centraal staan. Het is de bedoeling om een kind te helpen volwassen te worden door het actief te betrekken en zo zichzelf te vinden. (Schipper-van Veldhoven, 2016)

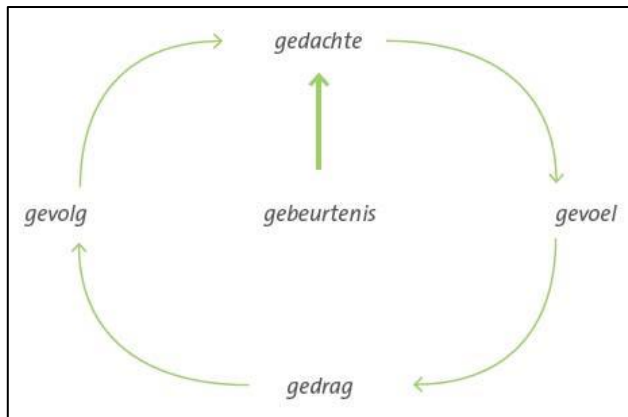
Voor blijvende participatie is sportplezier een essentiële factor. Plezier is ook een belangrijk onderwijsmiddel, aangezien hersenen optimaler functioneren in een positieve emotionele context. (Schipper-van Veldhoven, 2016) Acties en interacties van coaches hebben veel invloed op het ervaren van positieve aspecten en plezierbeleving van sport voor kinderen. Het is dus cruciaal als trainer om daarop in te zetten. (Luderus & Jacobs, 2016) Plezier in de sportclub is vaak ver te zoeken en zelfs in de lagere regionen ligt de focus op presteren. Hierbij worden gigantische eisen gesteld, wat voor kwetsbaren niet evident is om aan te voldoen, zoals 2 à 3 keer per week aanwezig zijn op een training. (Bruyninckx, 2017)

Om jeugdsporters op persoonlijk vlak goed te kunnen laten ontwikkelen via sport, is het dus belangrijk om als trainer op een goede pedagogische manier te handelen. Die leert kinderen en jongeren wie ze zijn, wat van hen verwacht wordt en op welke manier ze zich moeten gedragen. Naast familie en school wordt sport zelfs als derde belangrijke opvoedingsmilieu gezien. (Luderus & Jacobs, 2016) Leren is overal, dus ook op het sportveld. (Leerwinkel West-Vlaanderen, z.d.) Daarom moeten trainers naast een tactische en technische scholing ook een pedagogische opleiding krijgen zodat (kwetsbare) jongeren niet meer uit de boot vallen. (Bruyninckx, 2017)

Het is een fundamenteel recht van kinderen om in hun vrije tijd te mogen spelen, sporten en plezier maken. Trainers en clubs moeten hierbij ondersteuning krijgen om de pedagogische opdracht uit te voeren. Sportfederaties hebben hier een rol in te spelen. (Bruyninckx, 2017)

Via sport leren kinderen allerlei waarden en normen zoals fair play, respect voor medespelers en tegenstanders, het accepteren van groepsnormen en spelregels. (Luderus & Jacobs, 2016)

Trainers en coaches hebben dus een voorbeeldfunctie. De rol van coach is veelzijdig en hierbij komen er ook veel verwachtingen vanuit ouders, het bestuur, beleidsmakers... Zo is een trainer een bewegingsspecialist, strateeg, een persoonlijke begeleider, psycholoog én pedagoog. (Luderus & Jacobs, 2016)

G-model (De Potter, z.d.)

Net zoals een sociaal werker hoort ook een coach naar zichzelf te kijken en kritisch te reflecteren op zijn eigen gedrag, competenties, overtuigingen en waarden. Zelfreflectie is niet altijd een vanzelfsprekende competentie, dus reiken Luderus en Jacobs (2016) het G-model van Ellis aan. Dit model is een hulpmiddel om systematisch te reflecteren. Het helpt om inzicht te krijgen in welke gedachten voorkomen in een bepaalde gebeurtenis.

Over die gebeurtenis heeft de trainer dan bepaalde gevoelens die zijn gedrag bepalen. Vervolgens zullen daar gevolgen aan vasthangen die hemzelf en ook anderen beïnvloeden. (Luderus & Jacobs, 2016)

Voorbeeld:

Gebeurtenis: Een kind stoort de sportsessie meermaals en maakt voortdurend lawaai.

Gedachte: Ik wil dat het kind stopt met de sportsessie te verstoren en luistert.

Gevoel: Ik ben geïrriteerd.

Gedrag: Ik wijs het kind directief aan op zijn gedrag 'Ga jij het nu eens stil maken!'.

Gevolg: De kinderen in de sportsessie schrikken ervan en er is een gespannen sfeer, sommige kinderen worden angstiger. Na de sportsessie reflecteer ik over de directieve aanpak en neem mezelf voor om minder directief te handelen én wil ik meer focussen op het positief coachen.

Daarna kan de trainer zich inleven in de sporter en kijken hoe die een situatie beleeft. Op die manier kan de trainer een beter empathisch vermogen ontwikkelen. (Luderus & Jacobs, 2016)

Door beter inzicht te verwerven in de beleving van de sporters, kan de trainer de praktijk aanpassen aan de hand van die beleving. Zo kunnen trainers systematisch streven naar het bevorderen van iedereen's plezier. Zo hoeft het bij trainingssituaties niet enkel te gaan over het leren van technische- of tactische vaardigheden, maar kan de trainer de persoonlijke- en/of sociale ontwikkeling van jeugdsporters activeren. (Luderus & Jacobs, 2016) Hier kan sport een mooi leerklimate vormen voor trainer én sporter.

Tenslotte heeft pedagogisch handelen tot doel om kinderen en jongeren zelfstandig keuzes te leren maken, waarden te ontwikkelen en te functioneren als burger. Bovendien is het ook een trainerstaak dit model over te dragen aan sporters. (Luderus & Jacobs, 2016)

Reflecteren is een basisvaardigheid voor elke sociaal werker. Net zoals een sociaal werker heeft een trainer diverse kwaliteiten en moet hij rekening houden met zowel het gedrag van anderen als dat van zichzelf. Hij heeft dus een vergelijkbare veelzijdige rol die je inneemt als sociaal werker, door een grote betrokkenheid op jongeren hun leven. Dit model richt zich sterk op het empoweren. Trainers als Kurt geven verantwoordelijkheden aan leden en sturen bij waar nodig. Bij uitdagingen op training is het belangrijk om aan te geven wat niet toelaatbaar is. Veel jongeren leren hier enorm uit en maken een grote persoonlijke groei door, waardoor ze meer bewust worden van hun eigen gedrag. (K. Jacobs, Persoonlijke communicatie, 12 december 2024) Zelf merkte ik op dat ik door het bijhouden van een logboek en het maken van reflectieverslagen, veel

bewuster voor een groep kinderen kon staan. Door te reflecteren over mijn gedrag stond ik vlotter voor de groep en legde ik meer nadruk op positief coachen. Het lukte mij dus om positiever contact te hebben, wat heel verbindend werkte. Via zelfreflectie leerde ik dus iedere dag bij.

Sport als krachtig middel in sociaal werk

Zoals hierboven beschreven heeft sport een heel positieve invloed op het sociale domein, een mooie opportuniteit voor het sociaal werk. De vraag is wat een sociaal-sportieve organisatie allemaal kan doen en betekenen voor de maatschappij.

Wat is een sociaal sportieve organisatie?

Eerst en vooral is het belangrijk om te weten wat een sociaal-sportieve organisatie exact doet en wat haar doelstellingen zijn. Op vraag van Sport Vlaanderen maakte Demos een werkdefinitie voor sociaal-sportieve praktijken. (Sport Vlaanderen, 2023)

Kort samengevat werkt een sociaal-sportief initiatief aan: *“de verbetering van de maatschappelijke participatie (deelnemen tot deelhebben), de mentale en fysieke gezondheid, en de kansen tot actieve sport en beweging voor mensen en groepen die niet vanzelfsprekend toegang vinden tot sport- en bewegingsmogelijkheden en -voorzieningen.”* (Sport Vlaanderen, 2023)

Sociaal-sportief werk vertrekt dus vanuit een krachtvolle, optimistische benadering met respect voor de mogelijkheden van de jongere. Het doel is steeds om hen te laten groeien, sterker te worden en hun autonomie te verhogen. Door directe nabijheid zijn ze sterk verbonden met hun doelgroep. Hierbij werken ze nauw samen met andere actoren zoals jeugdwerk, hulpverlening, onderwijs en tewerkstelling waarbij actief kan genetwerkt worden. Doordat ze sectoroverschrijdend zijn, is er vlotte en doelgerichte samenwerking met andere organisaties om uitsluitingsmechanismen weg te werken. (Sport Vlaanderen, 2023)

De organisaties verschillen onderling sterk en kunnen een eigen unieke combinatie maken die past binnen de werkdefinitie. Er bestaan verschillende methodische varianten en doelgroepkeuzes. Ook opteert men voor één of verschillende sporten en hanteert men eveneens uiteenlopende methodes. Daarnaast kan de structuur variëren, én ligt de nadruk nu eens op de lokale buurt, dan wel helemaal internationaal. (Sport Vlaanderen, 2023)

Inclusie als fundament

Hierbij ondersteunen en stimuleren deze organisaties een proces naar inclusie door participatiedrempels en uitsluitingsmechanismen aan te pakken. Ze vertrekken vanuit waardering en erkenning van de kracht van de doelgroepen, in nabijheid en met grote kennis van de leefwereld ervan. Men streeft altijd naar een sportsectoroverschrijdende samenwerking. (Sport Vlaanderen, 2023)

Sociaal-sportieve verenigingen zetten hard in op inclusie om iedereen gelijke kansen te bieden. De doelgroep bestaat vooral uit mensen en groepen die te weinig toegang hebben of vinden tot actieve sport en beweging. Ze begeleiden en stimuleren mensen die in ongelijkheid leven en een bepaalde diepgewortelde achterstand hebben en bieden een oplossing door de doelgroep te empoweren en emanciperen. Door als organisatie vaak op gelijkaardige structurele mechanismen te botsen, stellen sociaal-sportieve organisaties zich vaak ook maatschappijkritisch op. (Sport Vlaanderen, 2023)

Een te enge definitie van sociale-sportief werk lijkt te impliceren dat de actieve organisaties er enkel zijn voor de maatschappelijke kwetsbaren, om sportmogelijkheden te bieden. Maar de werking zoals Sportaround vzw is er wel degelijk voor iedereen. Daar hamerde Kurt ook op, door

te stellen dat zelfs kinderen die al aangesloten zijn bij een voetbalclub nog steeds welkom zijn om mee te sporten. De leuze van Sportaround is dan ook “*Sportmogelijkheden voor iedereen*”. (K. Jacobs, Persoonlijke communicatie, 12 december 2024) Op deze manier bieden deze organisaties goede mogelijkheden tot ontplooiing in een inclusieve groepssamenstelling, waar jongeren van en door elkaar leren.

Veelzijdigheid: van sterkte tot uitdaging

Sociaal sportief werk bevindt zich in verschillende domeinen, zoals sport, jeugdwerk, welzijn, onderwijs, buurtwerk en cultuur. Sport wordt aangeboden voor iedereen met oog voor sociale aspecten, waarbij toegankelijkheid een grote sterkte vormt. Men bereikt kwetsbare doelgroepen zonder hen te stigmatiseren. (Sabbe et al., z.d.)

Dit maakt sociaal-sportieve organisaties enorm veelzijdig maar brengt ook uitdagingen met zich mee. Door die meervoudige identiteit lijkt sociaal-sportief werk zich overal en nergens te vinden. Er is nog geen formele erkenning en een daarbij horend beleidskader van het sociaal-sportief werk. Hier is duidelijk nood aan, zodanig (ook kwetsbare) sociaal-sportieve organisaties meer zekerheid krijgen. (Sociaal Sportief Platform, 2023)

Hierbij pleit het Sociaal-Sportief platform voor een lokaal én Vlaams sociaal-sportief beleid. Er moet volgens hun ook een structureel financieringspakket ontwikkeld worden voor sociaal-sportieve praktijken. Ze vragen ook om een Vlaams Sociaal Sportief Platform te faciliteren. Daarnaast willen ze bestaande ondersteuningslijnen verbreed zien met meer sociaal-sportieve accenten. Ten slotte bepleiten ze de komst van een sociaal-sportief decreet. (Sociaal Sportief Platform, 2023)

Samen mét, voor en door de mensen

Praktijkwerker Gert Daniëls van vzw WCU-Dance vertelt dat het een tijdje duurt voor sommige kwetsbare jongeren om uit hun schulp te komen. Wat sociaal-sportieve innovaties zo sterk maakt, is dat elke jongere gezien wordt. De focus ligt op talenten en kwaliteiten en niet op problemen. Die kwaliteiten hoeven niet altijd in een bepaalde sport te liggen. In sociaal-sportieve organisaties is het de bedoeling te luisteren tot iedereen zijn talent kan ontdekken. Dat kan ook heel out-of-the-box zijn (vb. organiseren van een project, koken, ...) . Het doel is om jongeren in beweging te zetten en te verbinden met anderen. (Delheye et al., 2021)

Op die manier lijkt sociaal-sportief werk op jeugdwerk, maar het gaat veel verder dan dat. Er zit veel meer diversiteit in het aanbod. Zo zijn er in Sportaround vzw ook wijkwerkingen, werkingen voor volwassenen en zoveel meer. Bovendien blijft sport het hoofdmiddel tot empowerment van kansengroepen. Daarbij is co-creatie een essentiële factor. (UGent, 2020) Volgens praktijkwerker Kurt gaat het ook vooral over het samen zijn en de kinderen erkenning geven. Ergens mogen bijhoren en deel van uitmaken is heel waardevol voor kwetsbare kinderen, die het gewoon zijn om uit de boot te vallen. Dit kan ongelofelijk bijdragen tot een beter zelfbeeld, mentale en fysieke gezondheid. (K. Jacobs, Persoonlijke communicatie, 12 december 2024)

Zo liet Ghent Basketball hun kinderen zelf afspraken maken om een goed en hecht team te vormen (zie onderstaande foto). Dit is een duidelijk voorbeeld van co-creatie. Naast het plezier maken en samen spelen, is voor de kinderen respect, goed omgaan met elkaar en vriendschap belangrijk in hun sportteam. (Ghent Basketball, 2025)

Team-afspraken (Ghent Basketball, 2025)

Plezier voorop

Sociaal-sportief werk is er voor iedereen en de focus komt duidelijk te liggen op plezier, wat bij het belang van sporten werd aangetoond. Het gaat in tegenstelling tot reguliere sportclubs niet over het eindresultaat. Volgens Kurt win je soms zelfs meer door te verliezen, je leert namelijk omgaan met die negatieve gevoelens en daarbij accepteer je ook dat iemand anders iets beter kan dan jij. Kinderen leren zo om te gaan met dromen die niet altijd uitkomen, maar in sociaal-sportieve organisaties krijgen ze op z'n minst de kans om de droom toch te proberen waarmaken. Sommige reguliere sportclubs laten enkel kinderen toe die voldoende talent hebben. Maatschappelijk kwetsbare jongeren krijgen de kans tot toetreding hierdoor vaak niet. Zo kunnen ze hun talenten ook niet ontwikkelen. (K. Jacobs, Persoonlijke communicatie, 12 december 2024)

Laagdrempelig aan de slag

Daarenboven houden sociaal-sportieve initiatieven rekening met de noden en participatiedrempels van deelnemers en passen ze de inrichting van de (publieke) ruimte hierop aan. (Sabbe et al., z.d.) Zo organiseert Sportaround vzw Sportsnacks op lagere scholen. Dit zijn sportlesjes die doorgaan net na schooltijd, op school én aan een lage, toegankelijke prijs. Zo hoeven kinderen zich niet te verplaatsen. Hierdoor krijgen velen makkelijker toegang tot sportdeelname. Kinderen krijgen elke week een andere sport aangeboden, wat hen kan helpen ontdekken wat ze graag doen. Dat is ook wat Mega Training (2023) aanraadt om de ontwikkeling

van onder andere zelfbeeld en sociale interactie te bevorderen. Veel kinderen weten vaak nog niet wat ze willen en wat ze graag doen. Multisport leert kinderen verschillende sporten of bewegingsvormen ontdekken. Het is bij zowel individuele- als teamsporten heel laagdrempelig en helpt hen voelen wat ze graag doen. (Mega Training, 2023)

Samenwerken als sleutel

Sociaal-sportief werk heeft daarnaast sterke binding met lokale actoren. Dit kan naast positieve invloeden ook een negatieve impact hebben. Dit gebeurt namelijk wanneer er een concurrentiestrijd ontstaat tussen het betalend sportaanbod én er in dezelfde lokale context een financieel laagdrempelig sociaal-sportief aanbod is. (Sabbe et al., z.d.)

Sociaal-sportief werk kan alvast een brug vormen tussen sectoren zoals gezondheid, jeugd, ruimtelijke ordening, en stedenbouw. Op die manier is het streven naar toegankelijkheid een collectieve verantwoordelijkheid. (Sabbe et al., z.d.)

Zo vertelt praktijkwerker Dieter Coppetiers dat sociaal-sportief werk natuurlijk niet de ultieme oplossing is voor een maatschappij waar kwetsbaren geen of weinig aansluiting vinden tot vrijetijdsaanbod. In grootsteden hebben jongeren vaak geen fysieke en/of mentale vrijheid om zich te ontwikkelen, en is er grote polarisatie tussen bevolkingsgroepen die beladen zijn met vooroordelen over elkaar. Toch is sociaal-sportief werk een noodzakelijk deel van de oplossing. Het is een belangrijke bouwsteen voor een inclusieve toekomst van, voor en met jongeren uit grootsteden. (Delheye et al., 2021)

Eigenlijk zou in de reguliere werkingen ook meer oog moeten zijn voor het sociale en zou iedereen moeten kunnen deelnemen. (K. Jacobs, Persoonlijke communicatie, 12 december 2024) Op die manier kunnen we allemaal samen werken aan een meer verbonden maatschappij.

Doorgroeimogelijkheden leden

Een extra kwaliteit in het sociaal sportief werk is dat ze werken met een breed scala aan vrijwilligers. Het geeft o.a. de kinderen die lid zijn van Sportaround vzw ook de mogelijkheid om door te groeien als vrijwilliger wanneer ze ouder zijn. Dit kan helpen in het ontwikkelen van hun talenten, kwaliteiten en professionaliteit. Dit zorgt voor een mooi leer- ecosysteem, zoals de leerwinkel in Ieper dit opstart. Met het leer- ecosysteem is het de bedoeling om iedere inwoner te laten leren en groeien, op maat en interesses van de inwoner. Een sociaal-sportieve organisatie zou hier een mooie rol kunnen inspelen voor mensen die geïnteresseerd zijn in sport. (Leerwinkel West-Vlaanderen, z.d.).

Sportaround vzw heeft hier al een mooi gelijkaardig project rond, waarbij in samenwerking met Amal vzw, Stad Gent en Europa WSE nieuwkomers ondersteund worden in hun inburgeringstraject. In dit project helpen ze nieuwkomers om kennis te maken met de knepen van het vak, hun talenten te ontdekken en anderen (zoals buurtbewoners) te ontmoeten. (Sportaround vzw, z.d.-b)

Mogelijke valkuil als antwoord op wachtlijstproblematiek

In mijn gesprek met Kurt haalde ik volgende mogelijke valkuil naar boven. Wanneer sociaal-sportieve organisaties sterk zullen groeien, dreigen ze te moeten kiezen tussen kwaliteit of kwantiteit. In een sociaal-sportieve organisatie is het belangrijk om op een kwalitatieve zorgzame manier te kunnen handelen. Maar wanneer de groei te groot is, kan de wachtlijstproblematiek net doorsijpelen naar het sociaal-sportief werk. Wat eerst voor een deel een oplossing kan bieden, dreigt er ook voor te zorgen dat je als sociaal-sportieve organisatie op een bepaald moment moet kiezen tussen ofwel kinderen teleur te stellen ofwel niet kwalitatief genoeg kunnen inzetten op het

organiseren van activiteiten met voldoende oog voor het welzijn en leermogelijkheden. Kurt kon mijn bedenkingen helemaal bijtreden. (K. Jacobs, Persoonlijke communicatie, 12 december 2024)

De rol van sociaal werkers

Wat mij heel sterk lijkt aan sociaal-sportieve organisaties is dat ze door hun complexiteit en diversiteit juist ook op enorm veel zaken kunnen inzetten. Heel veel aspecten van het sociaal werk komen hierbij overduidelijk aan bod. In dit onderdeel wordt er gekeken naar de invulling van de globale sociaal werkdefinitie door sociaal-sportieve organisaties (IFSW & IASSW, 2014).

Sociaal-sportieve organisaties in op sociale cohesie door bijvoorbeeld buurtsport/wijkwerkingen te organiseren. Door in verbinding te gaan op microniveau, is er ook een groter doel om sociale verandering teweeg te brengen. Zoals eerder aangegeven zijn sociaal-sportieve werkingen maatschappijkritisch ingesteld, wat ervoor zorgt dat ze via hun groot netwerk de uitsluitingsmechanismen proberen weg te werken (Sport Vlaanderen, 2023). Het doel van sociaal-sportief werk is om mensen te empoweren via sport en de mensen te laten ontplooiën in wie ze zijn en wat ze kunnen, zowel bij de leden als vrijwilligers. Via sport kan ook welzijn bevorderd worden (Mega Training, 2023). Aangezien sociale sportieve organisaties er zijn voor iedereen, hebben ze ook respect voor diversiteiten en wordt er geen onderscheid gemaakt. (IFSW & IASSW, 2014)

Als sociaal werker is het dan vooral de bedoeling om in te zetten op deze sociale aspecten. In Sportaround vzw zorgen ze bewust voor een goede balans in het medewerkersteam en de vrijwilligers. Zo is er een mooi evenwicht tussen sociaal werkers en mensen die uit een sportrichting komen (zoals LO). Als sociaal werker is het dus een kwestie om te blijven inzetten op het sociale aspect en dit dan mooi te laten samensmelten met sport. Ook is het van belang om hierbij uitsluitingsmechanismen te herkennen en aan te kaarten.

Uitdagingen

Voor in de toekomst zijn er nog een aantal uitdagingen die meekomen. Eerst en vooral is het belangrijk dat er een formele erkenning komt voor het sociaal-sportief werk met een daarbijhorend beleidskader, zodat er meer bestaanszekerheid voor sociaal-sportieve organisaties is (Sociaal Sportief Platform, 2023). Daarnaast moeten organisaties waakzaam zijn op de kwaliteit wanneer de vraag alsmaar groter wordt. Ook is het een kwestie om sport blijvend in te zetten als middel voor sociale en maatschappelijke doeleinden, maar misschien moet dit ook meer worden doorgetrokken naar reguliere werkingen. (K. Jacobs, Persoonlijke communicatie, 12 december 2024). Daarbovenop is het belangrijk om goed accommodatiegebruik te benutten; dit vraagt flexibiliteit en goede samenwerking in een groot netwerk (Sabbe et al., z.d.).

Bronnenlijst

Bruyninckx, D. (2017, 5 januari). *Sport moet voor iedereen leuk zijn*. Sociaal.Net.

<https://sociaal.net/opinie/sport-moet-voor-iedereen-leuk-zijn/>

De Morgen. (2024, 18 maart). Sportclubs vinden geen jeugdtrainers meer: 'Tijd voorbij waarin mensen zich voor een drankje in de kantine willen inzetten'. *demorgen.be*.

<https://www.demorgen.be/snelnieuws/sportclubs-vinden-geen-jeugdtrainers-meer-tijd-voorbij-waarin-mensen-zich-voor-een-drankje-in-de-kantine-willen-inzetten~be9a7bac/>

De Potter, J. (z.d.). *Gedachten bepalen je gevoel en gedrag*. Judith de Potter. Geraadpleegd op 4 januari 2025, van <https://judithdepotter.nl/2016/11/08/gedachten-bepalen-gevoel-en-gedrag/>

De Vries, B. (2023, 4 december). *Sport als stimulans voor het sociaal domein: verbindend, inclusiever en duurzamer*. SportNext. <https://www.sportnext.nl/overig/sport-als-stimulans-voor-het-sociaal-domein-verbindend-inclusiever-en-duurzamer/>

Delheye, P., Sabbe, S., & Reynaert, H. (2021). *Praktijkgids Sociaal-sportief werk: 125 protagonisten over visies, noden en dromen*. die Keure.

Ghent Basketball. (2025, 8 januari). *Team afspraken - opgesteld door kinderen*. Instagram.com. <https://www.instagram.com/p/DEiQrQ4NK0L/>

IFSW & IASSW. (2014). *Globale definitie van het sociaal werk*.

Jacobs, K. (2024, 12 december). *Persoonlijke communicatie: Interview praktijkwerker (R. Verkinderen)*.

Leerwinkel West-Vlaanderen. (z.d.). *Leerecosysteem Ieper – Kanjer*. De Leerwinkel West-Vlaanderen. https://staging.leerwinkel.be/?page_id=1679

Luderus, A., & Jacobs, F. (2016). Pedagogisch handelen van trainers/coaches. *Lichamelijke Opvoeding Magazine*, 104(5), 7–9.

Mandela, N. (2000, 25 mei). *Sport has the power to change the world*. Laureus World Sports Awards, Monaco.

Mega Training. (2023, 21 mei). *Effecten van sport en bewegen op de ontwikkeling*. [www.megatraining.nl. https://www.megatraining.nl/effecten-van-sport-en-bewegen-op-de-](https://www.megatraining.nl/effecten-van-sport-en-bewegen-op-de-)

[ontwikkeling/#:~:text=Uit%20het%20onderzoek%20blijkt%20dat,ontwikkeling%2C%20ook%20de%20concentratie%20verbetert](#)

NOC*NSF. (z.d.). *Sport en sociale cohesie*. nocnsf.nl. Geraadpleegd op 10 januari 2025, van

<https://nocnsf.nl/wat-doet-nocnsf/organisatie-nocnsf/we-winnen-veel-met-sport-en-sociale-cohesie>

Persoonlijke communicatie. (2024, 11 november). Gesprek met een Ouder.

Sabbe, S., Leenknecht, C., & Verstraete, A. (z.d.). *Sociaal-sportief werk: toegankelijkheid, ruimte en binding* [Academisch artikel]. Hogeschool Gent, Sociaal Werk.

Schipper-van Veldhoven, N. (2016). Sport en lichamelijke opvoeding in pedagogisch perspectief.

Lichamelijke Opvoeding Magazine, 104(5), 4–6.

Sociaal Sportief Platform. (2023). Vlaanderen als sociaal-sportieve hotspot: kansen voor beleid én praktijk. In www.sociaalsportief.be. Demos VZW.

Sport Vlaanderen. (2023). Wat zijn “sociaal-sportieve initiatieven en praktijken”? In M. Van Poppel

(Red.), *Vlaanderen.be*. <https://publicaties.vlaanderen.be/view-file/58703>

Sportaround vzw. (z.d.-a). *Foto: Sportmogelijkheden voor iedereen*. Sportaround.be.

https://static.wixstatic.com/media/d7aa75_a9c182fc7cfb40cba4d05e7077b72c8e~mv2.png/v1/fill/w_1600,h_609,fp_0.50_0.55,q_90,enc_avif,quality_auto/Capture-2024-07-16-191247.png

Sportaround vzw. (z.d.-b). *Gent verbindt sportief / Sportaround*. <https://www.sportaround.be/zotte-projecten/gent-verbindt-sportief>

UGent. (2020, 11 september). *Sport als opstap naar een inclusievere samenleving?: Voor welke maatschappelijke uitdagingen staat de sportwereld? En kan sociaal-sportief werk leiden tot*

een betere en warmere samenleving? Het zijn onderzoeksvragen binnen de leerstoel Frans

Verheeke. Durf Denken. <https://www.durfdenken.be/nl/onderzoek-en-maatschappij/sport-als-opstap-naar-een-inclusievere-samenleving>

Vandermeersch, H. (2018, 11 juni). *Hoe sport mensen in armoede uitsluit (en wat we daartegen kunnen doen)*. Démos. Geraadpleegd op 1 januari 2025, van

<https://demos.be/kenniscentrum/artikel/hoe-sport-mensen-in-armoede-uitsluit-en-wat-we-daartegen-kunnen-doen>

Vlaamse Sportfederatie. (2024, 27 april). *Tekort aan sportinfrastructuur: clubs botsen op hun limieten*
/ Vlaamse Sportfederatie. www.vlaamsesportfederatie.be.

<https://www.vlaamsesportfederatie.be/nieuws-en-inspiratie/tekort-aan-sportinfrastructuur-clubs-botsen-op-hun-limieten>